

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

קווים מנחים לקביעת תוספת תמיכה במידת הצורך
על בסיס התוספת השנייה לחוק החינוך המיוחד

התוספת השנייה לחוק החינוך המיוחד קובעת את היקף שעות התמיכה מסוג הוראה/טיפול שיש להקצות בעבור התלמיד/ה. בהתייחס למתן תמיכה מסוג סיוע מצוינות האפשרויות הבאות בהתאם לסוג המוגבלות ולרמת התפקוד:

- תלמידים שבעבורם לא ניתן להוסיף שעות סיוע
  - תלמידים שבעבורם ניתן להוסיף שעות סיוע "במידת הצורך לפי הנחיות חוזר מנכ"ל"
  - תלמידים שלגביהם מצוין היקף שעות הסיוע שיש להקצות "לכל הפחות"
- היקף התמיכה לתלמיד/ה, לרבות תוספת שעות הסיוע, ייקבע על ידי ועדת הזכאות והאפיון לאחר בחינה מעמיקה של רמת התפקוד ושל עוצמת התמיכה הנדרשת על סמך המידע והמסמכים שהוצגו בפני הוועדה. על הוועדה להתייחס לעקרונות המפורטים בטבלה א' ובמקרים שבהם ניתן להוסיף שעות סיוע "במידת הצורך לפי הנחיות חוזר מנכ"ל" גם להיבטים הייחודיים לכל סוג מוגבלות, המפורטים בטבלה ב'.

טבלה א'

עקרונות למתן התמיכה	אוכלוסיית היעד	
	רמות התפקוד	סוג המוגבלות
<p>ככלל, לא נדרשת תוספת תמיכה למרבית התלמידים עם מוגבלות בשכיחות גבוהה באוכלוסייה. עם זאת, חשוב לאתר את אותם תלמידים עם מוגבלות בשכיחות גבוהה באוכלוסייה הזקוקים לתוספת תמיכה, בהתאם לתבחינים המפורטים להלן:</p> <ul style="list-style-type: none"> - קביעת התוספת מותנית בביטוי של רוב הקשיים והצרכים בטבלה ב' בהתאם לסוג המוגבלות. - הוועדה תיתן את החלטתה ותנמק אותה בהתבסס על המידע ועל המסמכים שהוצגו בפניה, לרבות תוכניות ההתערבות שהופעלו עד כה והמלצה בכתב של מפקח/ת החינוך הרגיל של המסגרת החינוכית. - ככלל, למעט במקרים חריגים שינומקו בכתב, הוועדה תיתן משקל מכריע להמלצת המפקח/ת. 	<p>תלמידים עם מוגבלות בשכיחות גבוהה באוכלוסייה</p>	<p>לקות למידה</p>
	מבינונית נמוכה (3)	<p>הפרעות התנהגותיות ורגשיות</p>
	מבינונית-גבוהה (2)	<p>משכל גבולי</p>
		<p>תלמידים עם מוגבלות בשכיחות נמוכה באוכלוסייה</p>
<p>מקרים שבהם יש צורך בסיוע לכל שעות היום והיקף התמיכה שנקבע בגין המוגבלות אינו עונה על צורך זה, וכן על הצורך בתמיכות מסוג טיפול ו/או הוראה.</p>	<p>נמוכה (4)</p>	<p>מוגבלות שכלית התפתחותית</p>
		<p>מוגבלות על רצף האוטיזם</p>
<p>מקרים שבהם נקבעה דרגה גבוהה של חומרת מוגבלות על ידי מומחה תחום של המת"א, בהתאם לכלים ולהנחיות בנספח 13 בחוזר המנכ"ל.</p>	<p>מגבוהה (1)</p>	<p>הפרעות נפשיות</p>
		<p>מחלות/תסמונות נדירות</p>
		<p>מוגבלות פיזית</p>
		<p>מוגבלות בשמיעה</p>
		<p>מוגבלות בראייה</p>
<p>תלמידים עם מספר מוגבלויות (קומורבידיות), במקרים שבהם היקף התמיכה בגין המוגבלות המורכבת ביותר אינו עונה על כלל הצרכים הנובעים מהמוגבלויות הנוספות.</p>	<p>כלל המוגבלויות</p>	

טבלה ב'

להלן פירוט המוגבלויות ורמות התפקוד שבהן מצוין בתוספת השנייה לחוק החינוך המיוחד "במידת הצורך שעות סיוע". על חברי הוועדה להתייחס לעקרונות המופיעים בטבלה א' וכן להיבטים הנוגעים לכל סוג מוגבלות, שבגינם אפשר להוסיף שעות סיוע כאשר באים לידי ביטוי רוב הקשיים והצרכים המפורטים בטבלה ב':

סוג המוגבלות	רמות התפקוד	קשיים וצרכים שבגינם אפשר להוסיף שעות סיוע במידת הצורך
כלל המוגבלויות		<ul style="list-style-type: none"> - קושי חמור בכישורים ניהוליים (ארגון סדר יום שגרתי, עמידה בלוח זמנים, ניהול זמן למידה כלומד עצמאי, הכנת שיעורים, ארגון הילקוט והציוד), בהתארגנות עצמאית לביצוע משימות לימודיות ואחרות ובהתמדה בהן במהלך 50% לפחות משעות הלימודים. - קשיים הבאים לידי ביטוי בכל הסביבות החינוכיות וגורמים לפגיעה קשה בסדר היום של התלמיד ושל הכיתה/הסביבה. - קשיים משמעותיים בוויסות חושי, רגשי והתנהגותי.
מוגבלות על רצף האוטיזם/ ASD	מגבוהה (1)	<ul style="list-style-type: none"> צורך בתיווך ובסיוע וקשיים בתחומים האלה: <ul style="list-style-type: none"> ○ בתחום האקדמי - למשל, קושי בהתמודדות עם מטלה לימודית, בהעתקה מהלוח, בקריאה ובהיבחנות ○ בתחום החברתי - למשל, צורך בתיווך בהפסקה ובפעילות מחוץ למוסד החינוכי, וכן קושי בהבנת חוקים ומצבים חברתיים, בהצטרפות לשיחה או למשחק, וביצירת קשר עם חבר לכיתה ○ בתחום ההתנהגותי - למשל, קושי בעיבוד ובוויסות חושי ובהתמודדות עם גירויים ועם שינוי בשגרת הלימודים ○ קושי ברכישה וביישום של כישורי חיים
מוגבלות פיזית	מגבוהה (1)	תלמיד שנקבעה לו חומרת מוגבלות בינונית או קשה, בהתאם לתת-נספח 13.1
מחלות ותסמונות נדירות	מגבוהה (1)	תלמיד שנקבעה לו חומרת מוגבלות בינונית או קשה, בהתאם לתת-נספח 13.1
מוגבלות שמיעה	מגבוהה (1)	<ul style="list-style-type: none"> - תלמיד בגן הילדים - בן להורים חירשים - תלמיד שנקבעה לו חומרת מוגבלות א' בהתאם לתת-נספח 13.2, ויש לו פער שפתי של למעלה משנתיים, כפי שהשתקף באבחון או בהערכה של קלינאי תקשורת
מוגבלות ראייה	מגבוהה (1)	<ul style="list-style-type: none"> - צורך בתיווך מילולי של מידע חזותי הטמון בתרחישים לימודיים וחברתיים - צורך בהכוונה, בהנגשה ובתרגול לשם התארגנות לביצוע משימות לימודיות וחברתיות ולשימוש יעיל באמצעי הוראה, בעזרי טכנולוגיה מסייעת ובעזרי ראייה - צורך בהכוונה, בתרגול ובליווי לשם ניידות והתמצאות בסביבה החינוכית - צורך בתרגול של כישורי חיים בסיסיים כגון שמירה על היגיינה, על כללי אכילה ועל סביבת למידה תקינה ואסתטית <p>(ראה תת-נספח 13.3)</p>

סוג המוגבלות	רמות התפקוד	קשיים וצרכים שבגינם אפשר להוסיף שעות סיוע במידת הצורך
לקות למידה רב-בעייתית/ ADHD	מבינונית-נמוכה (3)	<ul style="list-style-type: none"> - הפרעת למידה/קשב בדרגת קושי חמורה הפוגעת ברוב תחומי התפקוד הלימודי היום-יומי - קשיים ברכישת מיומנויות למידה בסיסיות (קריאה, כתיבה, הבעה, למידת שפה וחשיבה מתמטית), שאליהם נלווים קשיי קשב וקשיים רגשיים, חברתיים או התנהגותיים - קושי במילוי משימות לימודיות וצורך בתיווך הלמידה במהלך למעלה מ-50% משעות הלימודים - קושי להגיע להישגים התואמים את ידיעות התלמיד למרות תמיכה שניתנה על ידי איש מקצוע במשך למעלה משנה - הישגים לימודיים נמוכים משמעותית יחסית לשאר הכיתה - אי הלימה בין מידת ההשקעה של התלמיד לבין הישגיו
הפרעות התנהגותיות ורגשיות	מבינונית-נמוכה (3)	<ul style="list-style-type: none"> קשיים רגשיים והתנהגותיים בעוצמה גבוהה ובתדירות גבוהה: <ul style="list-style-type: none"> ○ אלימות פיזית ○ סרבנות ואלימות מילולית ○ שוטטות והימנעות מלמידה ○ פגיעה קשה בסדר היום ובשיעורים ○ התפרצויות רגשיות ועימותים עם הסביבה ○ קושי/היעדר אינטראקציה עם מבוגרים ועם קבוצת השווים ○ הסתגרות והתבודדות, חרדה ודכדוך
משכל גבולי	מבינונית-גבוהה (2)	<ul style="list-style-type: none"> - קשיים בעוצמה גבוהה ובתדירות גבוהה בתחומים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> ○ ביצוע משימות אקדמיות בתחום קריאה, כתיבה, חשבון ○ הבנה של מצבים חברתיים ושיפוט מותאם ○ התמצאות בסביבות החינוכיות השונות ○ זיהוי מצבי סיכון והתנהלות נכונה בהם - פגיעה חמורה ביכולת ההסתגלות אשר מגבילה את התפקוד בפעילות יום-יומית, בהשתתפות חברתית ובחיים עצמאיים בסביבות השונות - הישגים נמוכים ביותר ופערים של שלוש שנים ויותר ביחס לבני הגיל
עיכוב התפתחותי בתחום התפקודי	מבינונית-נמוכה (3)	<ul style="list-style-type: none"> - תפקוד בתחום הנמוך של הנורמה או מתחתיו, בשני צירים התפתחותיים לפחות מבין אלה: מוטוריקה עדינה, מוטוריקה גסה, שפה, תקשורת, הבנה, וכן בתחום הרגשי והחברתי ובפתרון בעיות - צורך בתיווך מלא בשני צירי התפתחות לפחות ובמרבית הסביבות במסגרת החינוכית
עיכוב התפתחותי בתחום השפתי	מבינונית-נמוכה (3)	<ul style="list-style-type: none"> - צורך בתיווך מתמיד, בתרגול אינטנסיבי ובהנגשה לצורך השתתפות פעילה ברוב/בכל הסביבות במסגרת החינוכית, לאור הקשיים האלה: <ul style="list-style-type: none"> - קושי בהבעה ו/או בהבנה של השפה - מובנות דיבור ירודה, שיבושי הגייה, אפרקסיה, גמגום, קושי באיכות הקול ו/או הימנעות מדיבור - קושי בתקשורת חברתית